

Livli

Dupl 2
20

Nr. 1.

1938.

Painatõtt K. Stalte multografõks Mazirbē, "Kesteros".

Aigakēra Livli ulzādamist tygub
"Akateeminen Heimoklubi" Helsinkis.

Janvar.

Inda 10 sant.

Kādõksmõz aigast.

Mat. 7, 21-23.

Äb emad, kis min päl
kitõbõd Izand, Izand, läbõd
sizzõl touvõd valdõ, aga
kis tiebõd min Iza tamiz
pierrõ, kis um touvõd sie
pävan pägipd rökandõbõd min
päl: Izand, Izand, kas mēg
äb uom sin nims jeddõpeidin
kitõnd, ja sin nims kurqi
ulzõ ajjõnd ja sin nims
pägipd vegizi tyõdi tiend?
Ja siz ma kitõb nāntõn:
Ma äb uo tēdi mittõkuna-
gid tundõn, ligid min jüst
jara tēg tigliz tyõ tejid.
Touvõd vald um mād
jūs. Tām ukõ um jegaydõn
vāldip. Ja äb yt set ku
vāldip, aga jegayks sāb ka
kutstõt sīn sizzõl lām.
Imli um siepierast sie sō-
na, mis Jezus um kitõn, ku
nēdi um veitõ, kis sieda
uksta liedabõd. Um kyl pā-
gipd nēdi kis sīnõ tabõd
sizzõl sādõ ja ka pägipd
um nēdi, kis siepierast
Izand päl kitõbõd: "Izand,
Izand!" ja kis tām nims
intyõdi tiebõd, aga slegid
ne emad äb lātõ sizzõl.
Ja mikspierast ne äb
lātõ sizzõl touvõd valdõ?
Jezus kitõb, ku set ne sā-
bõd sīnõ sizzõl, kis tiebõd
tām Iza tamiz pierrõ. Sāl
pīlõbõd ydtuoizõn vastõ ris-
ting tāmī ja Jumal tāmī.
Kus risting tāmī, volgõ ka,
ku ta sie pierrõ kitõb:
"Izand, Izand," ieb paikõl,
sāl äb sug se Jumal tāmī,
mis ieb alastõm um votsõn
ristingt tām pāstamizõks.
Risting tāmī votsub
set sieda mis tāmõn entõsõn
um. Ka Jumal valdē ta tab
lādõ pids entõ riekko, ieb
entõ pālandõkst, ieb entõ
tyõd. Tām tāmī um patli.
Ja seli tāmī äb sõita
Jumal vastõ entõsta alantõ,

äb sõita iedõ sellizõks,
ku ristingõn volks kitõmõst
Jumal päl: "Ma uob pattõ
tiend sin vastõ," ja sie
jūs pālamõst, laz Jumal vapt-
lõg alastõs tām päl.
Nej kõgip, ku mād entõ
õigõm, mis luotõb set entõ
päl, äb sā mādõ murdtõt,
mēg uom nānt vail, kiend
pālõ Izandõn lib periz pā-
van kitõmõst: "Ma äb uo tē-
di mittõ kunagid tundõn,
ligid min jüst jara!"
Ärmaz luggiji! Sa kyl
äd tā sie pävan nānt
vail vōlda. Sa tākst Jezus
jūrõ sādõ ja sīn iedõ.
Aga sa kyzud, mis sinnõn
volks tiemõst. Sa nād, ku
sinnõn entsõn äb uo mittõ
midagid, mis päl sa vōikst
luotõks pānda. Sa nād, vōib
vōlda, ku sa uod nej sūr
patli, ku sa kārtað Jezus
jūrõ lādõ. Kas sa mõtlõd,
ku sa uod juba nej vizaks
iend, ku äd vōi emip entõ
patidi tundõ ja nēdi kaibõ.
Aga vaptl, Jezus, ka sīn Pās-
taji, pīlõb sīn jūs. Ta um
sīn sydams juba entõ tyõ
yrgõn. Sa uod tām kēds.
Ie sīnõ. Vodl sāl, tām sō-
na jūs, mis tāmõn um sin-
nõn kitõmõst, ja kül sieda.
Sa sād kyl nādõ, ku sa
ied jegapāva vākimõks, aga
sie jūs Izand vōtāb sīnda
emip ja emip entõ kād
ala.

Jumal tāmī suggõg sīn
jūs. Sa tied ni, ku ka
iz sieda äd arr, tām tā-
miz pierrõ. Ja yl nānt,
kis Jumal tāmiz pierrõ
tiebõd, um Jezus kitõn, ku
ne läbõd sizzõl touvõd
valdõ.

H.K.Erviõ.

„Mel.: Tuvāk pie Dieva klūt.

Jumal, ma ȳtõ ȳd pallõ set taks,
 Äbt, ku ents patist ma ulzõ täs säks,
 Iz ma um äbjoudzi,
 Tul abbõl Alastli,
 Tõmb mında Sa ents jūr,
 Äbtiji sūr.

Kyl Sina veggi ja joudzi ka ūod!
 Ku minnõn touvõstõ abbõ Sa tūd
 Siz ma äb kārta sīd,
 Kyl mittõ midagid,
 Äb küolõmt kõzistõ,
 Äb kurestõ.

Ama mis murtõ ja tiggõ min tleb,
 Siz minstõ iganiz kogaz ȳd leb;
 Kītõ ma Jumaltõ
 Võib siz, Ta patlistõ
 Alastõs ūdstõ luoi,
 Abbõ min tuoi.

Talšpyvad andõd
 rāndalist lapstõn ka Rīgõst.

"Līvliz" detsembõr kū
 n-rõs lugizmi, ku rānda
 lapst attõ šānõd talšpyvad
 andidi sugrovsti ullizmaid.
 Täs ma tēb kītõ, ku ilm
 sieda ne saitõ andidi ka
 ents izamaid.

"Līvõd sõbrad seļts
 Letmāl" ūoltamizõks rāndalist
 lapst saitõ andidi Letmā
 suoda ministõr Jānis Baluodis
 izandõst 100 lattõ vertuzõs,
 ja seļts sūoratisti 10,14
 lattõ vertuzõs. Yl selliz
 zunma sai Letmā armij bū-
 õdõst "Armijas Ekonomiskais
 Veikals" Rīgõs rāndõ jara
 kaimdõt 44,95 m ēdmõ ārõnt.
 Andõd jara jaggimi vol
 seļtsõst kāddõ usktõt līvõ-
 kiēl skūlopatijizõn M.Lepstõn
 rāndas.

Um mikšmõks panmõst,
 ku se juba um perizis
 aigastis tuoista kõrd, ku
 mād mā ārmaz Vālda jendroj
 J. Baluodis andab talšpyvad
 andidi rāndalist lapstõn.
 Y.

Pize kylast.

4 janvar õdõn astist
 mād kylas rōdarangstõ ulzõ

kakš kougist, ārmast kylalist.
 Ne vol̄t Tartu Akadeemiline
 Hõimoklubi puol̄st kaimdõt
 stud.phil.Liidia Muuga ja
 stud.agr. Juhan Haljasmaa Tartust.
 ȳpõz nāntõn vol̄ set lā-
 lamt pakkõ, missidi set
 piskiz rieggõks sõitiz jara
 tūdõ skūoltuba sēpõ, kus
 kylalistõn vol̄ riek merk.
 Skūoltuba sūr klas juba
 vol̄ siēdõ ja skūollapst
 sāl ruoikist puskantõ kūzõ
 ja pānda bēnkõd kõrdõl:
 kiēla 20 vol̄ yrgõmõst kūzõ
 õdõgõn līvõkiēdõ oppijist
 skūollapst pierast. Siestõ
 ju ka vol̄tõ Ēsti sugud
 tānõ breutsõnd ja lālamidi
 pakidi kandõnd.

Pierrõ lītist novvi-
 mist ja õdigist syõmist,
 kylalist akist periz lālamim
 tyõ jūrõ, andõd jara jaggi-
 miz jūrõ. Jegayd skūollaps
 pierast, kis opub līvõ kiēl-
 dõ, sai tēdõt valmõks yks
 pak andidi. Pize skūols
 tāmnaigast līvõ kiēdõ op-
 põbõd 29 skūollapsta, pāgin
 jemi ku nānt aigastõd,
 siestõ ka pakud valmõks
 tēmi vībiz rāz kõgin ja
 kūzõ õdõgt vōiz yrgõ set
 pierrõ kiēla 20.

Juba ūondziliz rōda-
 rangkõks vol̄tõ tān tunnõd
 pāp H.K.Erviõ ja Līvõd ȳt
 jūdiji P.Breinkopf, kis tuoi
 ka andidi mis suomlist
 vol̄tõ sātõnd. Ēstlistõks ȳpõ
 tul̄ ka skūlopatiji Alis
 Gūtman. Kylalizi vol̄ ka tund
 Sīkrõgõld. Set pūtiz līvõ-
 kiēl opatiji M.Lepste. Yr-
 gandõks aiga vol̄ juba
 lāpd ja siestõ kylalist
 vīstõ ka engs andõd kast
 klassõ, kus saitõ juba al-
 tõt k̄yndõld palam. Ōdõg
 sai yrgdõt "Vaga yõ, pyva
 yõ" loulkõks. Pierrõ sieda
 pāp Erviõ pidiz lītiz py-
 vad õdõg lāt, jutlõs jema-
 kiēls ȳl vana, aga ykstõz
 ūd tieut, ȳl Pāstajiz syn-
 dimiz Betlehemõs. Lōlõd ja
 jutlõz jemakiēls, mis iz ūo
 kõgin tegiz kūtõt, andiz
 õigist riēmõ līvlīstõn, kien-
 dõn jemakēl un ārmaz lāt
 aigal lōlist ka lapst ja
 pizenikad sūrrouv kuorõd.

Pierrõ lätõ skuol juodiji
P.Dambergis lītõld rōkandiz
yl līvõkiel opatimiz Pize
skuolõs, ja tarmiz lapstõn
tulbizõs aigastõs, pägip je-
mip muoistõ ents jemakielõ.
Pierrõ sieda rōkandiz
kylali Ëstimald stud.agr. Hal-
jasmaa, tuodsõ tierridi Aka-
deemiline Hõimoklubi puolst.
Ents rōksõ ta visintiz lī-
võd rov armastimist, kitõs,
ku jemakielõ äb tuõd unnõ
mityks līvli, ja mityks līv-
li sieda äb tuõd uigõ rō-
kandõ: set nej ta pidab
ents muiniži ouvsõ, nēdi mu-
niži, kis kuj periz vilā
at jettõnd tagatullistõn ents
kiel, ku ne, vōrist rovvist
pindõt, küolist. Rōkandiji
kutsiz ka līvliži sōvvõ
Ëstimā loulpyvad pälõ Tallinnõ.
Pierrõ stud.agr. J.Haljas-

maa rōkkõ lapst lōlist ents
lōlidi ja kitist deklamātsi
jidi. Siz sait jara jagdõt
andõd, mis tei lapstõn sūr-
dõ riemõ. Kuolm parimtõ lī-
võkiel oppijist Alvine Vein-
berg, Zelma Anderson ja Loni
Veinberg saitõ premiaks yl
jõva līvõkiel oppimiz vel
yd andõd pak. Suomõmõld sä-
tõt andõd Līvõd yt juodiji
jagiz jara ezmizõs kõrdas
ytlist lapstõn ja pierrõ ka
līvõkielõ oppijist skuollap-
stõn. Sieda vižõ munda skuol-
laps sai kuolm andõd pakkõ.
Nej pägip andidi kyl mit-
yks izuo ents työkõks peļ-
lõn, aga ne at andõd yl
jõva lūtõks, mis lapst at
saglistõn andõnd, ku ne
tuozinist akkõbõd ents jema-
kiel oppimiz ja yllõpidamiz
jūrõ. Pize skuolõn ouvõks
võib kitõ, ku sijs pār po-
lakõst at opatijizõn tōitõnd
jega pava razin oppõ jema-
kielõ. Kuj nantõn lib jed-
dõpējin lānd, ja kas tōitamiz
sāb ka pidtõt, nägtõb kievad.
õdõg sai loptõt loul-
kõks "Rāndakēļ, min jemakēļ", mis
amad kubsõ riemlistõz lōlist.
Ku tuodstiz õdõg vol līv-
list valis jōvvõs siemõ
kyllõn, nägtiz riem õdõg jagu
võtajist pēlgis ja siimsi.

Ka kougist suglist lagist
pizenikist parimõd mojudõks.
Kylaliži, kis voltõ pit-
kast riekstõ ja kuzõ õdõ-
gõst vāzzõnd, ka juba vod-
liz õigi līvõ kalamied
syõmnaiga pikliestad rūsna-
gõrd ja appõn rok ja pō-
randõl pris aina.
Tuoz pāvan Ësti ky-
lalist broutsist Lūzņa kyllõ
vīmõ pak vana Lintenber
Lottõn yl jõvad lōlõd ja
pasakad nižimiz. Ka pāp Erviõ
broutsiz ynõz, siest ku tam-
mõn vol sie õdõn Lūzņa
kylas lāt.
õdõg rangkõks suglist
broutsist Pize kylast jara,
laz vel vōigõd joudõ ky-
lastõ ka Mazirbe kyllõ.
Pizenikad nēsti lagist nej
mõtlõs, koks jemip
mād jūs sellizi õdõgidi vond!

Pizanika.

Kylalist.

6 jan. kü pāvan voltõ
"Līvliž" tuom jūr tunnõd
kougist kylalist, stud.phil.
L.Muuga ja stud.agr. J.Haljasmaa,
kis volt līvlist skuollapst
jaguks tūonõd talspyvad an-
didi Ëstimald, ja tuoitõ ka
tierridi tuomõn. Līvõd yt
bibliotek jaguks vol kaimdõt
Ësti Vabastimiz Suõda Historia
Komite Tyõkomision Juodijiz
Kolonelleitnant M. Kattsi puolst,
tõurõz ja tēdõlpandõb rantõz
"Eesti Vabadus sõda 1918 -
1920."

Līvõd yt panab sie
jedst sydāmõt tiennõm.

Tuom.

Aigast tūžkub.

13 februar kü pāvan
lib "Līvõd yt" tūžkub, kiela
12 -nõks Irail, vanas skuoltu-
bas. Az sielaigal äb lī sta-
tutõd pierrõ kyzdõt ytlist
lug kubbõ tund, siz yrgõb
yd stupnd pierrõ sieda tūž-
kub, mis um tūž õigi je-
gõ kubbõ tund ytlist lug
jus. Amad ytlist, kiendõn vei-
tigia um vōimi sābõd paldõt
kubbõ tūlda, algõ tūžkub vol-

gõ set yd vöi käd kyla
 aza, aga laz täms küllögöd
 ulzõ amad līvlist mõtkõd
 ja tāmist. Jegayd līvlizõn
 volks ka tiedamõst, mis
 um tiedõt rovkuoda nustamiz
 azas, ja kuj kougõn se
 um, mis täudkubs sãb seļtõt.

Līvõd yt jüod.

Līvlist,
 ezmist letlist entsjalgad
 pãl vöikslijist, vailõ.

Letlist kükera "Daugava"
 1937.ã. 8. n-rõs līedan min-
 gist Art.Baumanis kerrõ:
 "Nūorletlist vājastimi 19.ã.s.
 kükymdis ajgastis," mingiz
 pidug vöib ka līvlistõn
 uoljõ. Kēra outor rōkandub
 ents kēras letrov virgti-
 jizõst Krisjānõst Valdemārõst,
 kis um syndõn 1825.ã.27.XI.
 Ārlava, muiniz Arcwelle kil-
 gõnds, ymmār 15 km vana lī-
 võd Gipkõ kyla jüst jara,
 ja tām abmēsti ja tygti-
 jisti rov virgtimiz tyõs.
 Mū siegas ta kiļub:
 "Pētõrburg letlist seļtsõn
 ja Pētõrburg sārlist seļtsõn
 siel aigal (1862.ã.) vol
 kubbi lokal, kuj atoda ta-
 pardub mingi Voldemār kēra
 kunstmikan J.Kōlerõn (sārlist
 virgtijizõn). Lokal um ta-
 ranika Dāvid Grīntāl tubis.
 Tān tulbõd kubbõ opatõd
 letkielnikad."

Aga Pētõrburg (ni Le-
 ningrad) äb ūo Letmāl
 paldin, iz ka ūo jedlõm.
 Kr. Valdemārõn, kis jēliz
 sãl, as ta tēz ents rov-
 včn äbtõ, voltõ vajaglist
 abmied izemāl. Sellizi ta
 vöiz lieudõ set jõvad tund-
 tõbõd vailõ, ja neki ta
 iz vol tāmnikā, syndõn äb-
 kougõn Kurzeme ida rāndast,
 siz tām tundtõbõd sūrimi
 jagu tuļ Ventspils ja Talsi
 tāmnikad ja randalist val-
 disti.

I.

Nika Polman.

Valdemār abmēsti kēratõs,
 A.Baumanis kiļub: "Ama usklimi
 abmiez tāmõn vol līvli
 Nika Polman (Niks Polmanis),
 duopignika, E.Dinsberg sug."

Kurzeme zandarmõd eļ-
 dimiez Kotsebū Polmanst kē-
 ratub: "Kr. Valdemār abmiez,
 kuorub tāmõn materialidi yļ
 Dundaga sugandõkst; matkab
 kylast kyllõ ja lagtub ulz
 rōkidi ja tiedtidi, mis
 laintõbõd mēji."

1861.ã. Kurzeme gubernator
 aktis līedan Polmanst sel-
 lizi kiļõksi: "Līvõd suplikan-
 tõd rānda letlist skuolõs
 sieda sãpiz vol skuolopati-
 jizõks mingi Ārlava muoiznī-
 kad skuolõs opatõt līvli,
 nimkõks Polman, nūor miez.
 Ta um jõva rōkandiji, neki
 vöib ents mõtkidi tãuzin
 ja jõvist ents rov veļid
 vailõ ulz lagtõ. Kuj se
 saggõld sugub, letli, kis um
 oppõn saksakielõ ieb neme
 jūrmattõn ja mūzub yļ ents
 kōrdan, nej ka Polman, ukuz
 õga risting, opatijizõks volds,
 ändiz kuoçliz pãppõn gimant
 kaibõ ja sai opatijiz kuo-
 zõst jara nustõt. Pierrõ,
 ku ta ents opatijiz kuoç,
 vol kātõn, rōkandiz ta ents
 muoizõ izandõks Sakenõks jun.
 tām kuonnõ nej äbsyndzõ ja
 kildõ, ku sai jara sātõt
 muoiznika Saken izand kaibi-
 mizõks nīpizand kuõdõn.
 Kuoçs Polman iz parant.
 Obbõm ta sai vizzõ vōttõt
 ja küldlõtõt. Ta seļtiz, ku
 ta jelaji yrgin Pētõrburgs,
 kus ta lēji kylalizõks ents
 veļ jūr, kis volji suoda-
 miez. Yrgin ta lēji ka
 professor Videman (Wiedemann)
 jūr, kīngan äbtiji līvõkielõ
 oppõm."

Vālikstõks amatkuõžõd
 mõtlistõ, ku Polman pidaji
 nūorletlistõks set siest, ku
 tāji Dundaga muoiznikā Sa-
 kenõn kãddõ maksõ. Obbõm
 Polman jetab ents syndistmā-
 dõ ja lãb Novgorod letlist
 kolonijõ, kus ta ka kuolub.
 (Jatk jeddõpēdi).

Tuoimiji: K.Stalte.

Ulzāndaji: M.Stalte.

Adres: Mazirbe. Latvija.